

Sprawa: Interpelacja nr 5895 w sprawie finansowania kościołów i związków wyznaniowych w kontekście ich opodatkowania - Marcin Józefaciuk
Znak sprawy: DD6.054.18.2024
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Pan Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 5895 w sprawie finansowania kościołów i związków wyznaniowych w kontekście ich opodatkowania, wniesioną 4 listopada br. przez Pana Posła Marcina Józefaciuka, uprzejmie przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie uprzejmie informuję, że kwestię opodatkowania kościołów i związków wyznaniowych w Polsce, reguluje szereg ustaw, w szczególności przepisy ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. z 2023 r. poz. 265), a także przepisy ustaw o stosunku Państwa do poszczególnych Kościołów i związków wyznaniowych¹. Ponadto, regulacje w tym zakresie zawarte są w poszczególnych ustawach podatkowych, co zostanie szczegółowo omówione w treści odpowiedzi na pytania interpelacji.

Odpowiadając na prośbę o wskazanie wpływów dla Skarbu Państwa z opodatkowania poszczególnych kościołów i związków wyznaniowych w Polsce (pytanie nr 1), wskazać należy, że podatki stanowią dochód budżetu państwa w części, która zgodnie z ustawami nie stanowi dochodów jednostek samorządu terytorialnego, przychodów państwowych funduszy celowych oraz innych jednostek sektora finansów publicznych². W kontekście przedmiotu niniejszej

¹ <https://www.gov.pl/web/mswia/koscioly-i-inne-zwiazki-wyznaniowe-ktorych-stosunki-z-panstwem-sa-uregulowane-ustawami-partykularnymi>

² art. 111 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.).

interpelacji, tj. opodatkowania kościołów i związków wyznaniowych, wskazać należy, że podatek od towarów i usług stanowi w całości dochód budżetu państwa, zaś wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) dzielone są między dochody budżetów: państwa, gmin, powiatów i województw.

Jednocześnie, nawiązując do przedmiotu interpelacji uprzejmie wskazuję, że kościelne osoby prawne i związki wyznaniowe w Polsce podlegają również opodatkowaniu: podatkiem od nieruchomości, podatkiem od środków transportowych, podatkiem rolnym, podatkiem leśnym i podatkiem od czynności cywilnoprawnych. Podatki te stanowią źródło dochodów własnych gmin (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego) – nie stanowią zatem dochodu Skarbu Państwa, o którą to materię pyta Pan Poseł w pytaniu nr 1.

Poniżej uprzejmie prezentuję szczegółowe informacje dotyczące podatków stanowiących dochód budżetu państwa.

Podatek od towarów i usług (VAT)

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2024 r. poz. 361, z późn. zm., dalej: „ustawa o VAT”), podatkowaniu podatkiem od towarów i usług podlegają m. in. odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju.

Przez dostawę towarów rozumie się przeniesienie prawa do rozporządzania towarami jak właściciel³. Natomiast świadczeniem usług jest zasadniczo każde świadczenie na rzecz osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, które nie stanowi dostawy towarów⁴.

Powyższe czynności podlegają opodatkowaniu, jeżeli są wykonywane przez podatnika tego podatku, przez którego rozumie się osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne, wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą bez względu na cel lub rezultat takiej działalności⁵. Działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

Konstrukcja systemu VAT zakłada tym samym powszechność opodatkowania tym podatkiem zdefiniowanej szeroko na jego potrzeby działalności gospodarczej. Pojęcie podatnika VAT ma szerokie znaczenie wskazujące na samodzielność prowadzenia działalności gospodarczej. Wszelkie osoby fizyczne i prawne, tak prawa publicznego, jak i prywatnego, a nawet jednostki pozbawione osobowości prawnej, które obiektywnie spełniają kryteria zawarte w tym przepisie,

³ Art. 7 ust. 1 ustawy o VAT

⁴ Art. 8 ust. 1 ustawy o VAT

⁵ Art. 15 ust. 1 ustawy o VAT

są zasadniczo uznawane za podatników VAT.

Ocena skutków prawno-podatkowych w zakresie VAT od konkretnych czynności wykonywanych przez kościoły i inne związki wyznaniowe dokonywana jest w oparciu o obiektywne kryteria wskazanych powyżej przepisów ustawy o VAT. W przypadku uznania, że określone czynności wykonywane przez te podmioty stanowią działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów o VAT, podatek ten rozliczany jest na zasadach ogólnych, takich samych jakie dotyczą wszystkich innych podmiotów gospodarczych. Oznacza to, przykładowo, konieczność stosowania stawek VAT właściwych dla konkretnych towarów czy usług, czy możliwość stosowania zwolnienia podmiotowego (uzależnionego zasadniczo od poziomu obrotów).

Jeśli chodzi o preferencje w podatku VAT wprost dedykowane kościołom i związkom wyznaniowym, wskazać należy na treść art. 43 ust. 1 pkt 31 lit. a ustawy o VAT, zgodnie z którą objęte zwolnieniem od podatku są usługi oraz dostawa towarów ściśle z tymi usługami związana, realizowane przez kościoły i związki wyznaniowe, o których mowa w przepisach o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz w przepisach o stosunku Państwa do kościołów i innych związków wyznaniowych – w zakresie interesu zbiorowego swoich członków, wykonywane na rzecz ich członków w zamian za składki, których wysokość i zasady ustalania wynikają z przepisów statutowych tych podmiotów, pod warunkiem, że podmioty te nie są nastawione na osiągnięcie zysków, jeżeli zwolnienie nie spowoduje naruszenia warunków konkurencji.

Jednocześnie, w myśl art. 43 ust.18 ustawy o VAT, powyższe zwolnienie stosuje się pod warunkiem, że podmioty wykonujące czynności, o których mowa wyżej, nie osiągają w sposób systematyczny zysków z tej działalności, a w przypadku ich osiągnięcia, są one przeznaczane w całości na kontynuację lub doskonalenie świadczonych usług.

Ponadto, na mocy art. 43 ust. 1 pkt 35 ustawy o VAT, zwolnieniem od VAT objęte są usługi zapewnienia personelu przez kościoły i związki wyznaniowe dla działalności w zakresie opieki medycznej, pomocy społecznej, opieki nad dziećmi i młodzieżą czy edukacji – w celu zapewnienia opieki duchownej.

Podatek dochodowy od osób prawnych

Kościelne osoby prawne, co do zasady, podlegają przepisom ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych⁶ (dalej: „ustawa CIT”). Zgodnie z treścią art. 17 ust. 1 pkt 4a powołanej ustawy CIT, wolne od podatku są dochody kościelnych osób prawnych:

a) z niegospodarczej działalności statutowej; w tym zakresie kościelne osoby prawne nie mają obowiązku prowadzenia dokumentacji wymaganej przez przepisy Ordynacji podatkowej,

⁶ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2805, z późn. zm.)

b) z pozostałej działalności – w części przeznaczonej na cele: kultu religijnego, oświatowe, wychowawcze, naukowe, kulturalne, charytatywno-opiekuńcze oraz na konserwację zabytków, prowadzenie punktów katechetycznych, inwestycje sakralne w zakresie: budowy, rozbudowy i odbudowy kościołów oraz kaplic, adaptację innych budynków na cele sakralne, a także innych inwestycji przeznaczonych na punkty katechetyczne i zakłady charytatywno-opiekuńcze.

Wolne od podatku są także dochody spółek, których jedynymi udziałowcami (akcjonariuszami) są kościelne osoby prawne, w części przeznaczonej na cele wymienione powyżej w lit. b.

W przypadku zwolnienia dochodów z niegospodarczej działalności statutowej, kościelne osoby prawne nie mają obowiązku prowadzenia dokumentacji wymaganej przez przepisy Ordynacji podatkowej⁷. Natomiast w zakresie nieobjętym tym zwolnieniem, kościelne osoby prawne są w szczególności obowiązane do:

- prowadzenia ewidencji rachunkowej, zgodnie z odrębnymi przepisami, w sposób zapewniający określenie wysokości dochodu (straty), podstawy opodatkowania i wysokości należnego podatku za rok podatkowy, a także do uwzględnienia w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych informacji niezbędnych do obliczenia wysokości odpisów amortyzacyjnych,
- składania urzędом skarbowym zeznania, według ustalonego wzoru, o wysokości dochodu osiągniętego (straty poniesionej) w roku podatkowym - do końca trzeciego miesiąca roku następnego i w tym terminie wpłaty podatku należnego albo różnicy między podatkiem należnym od dochodu wykazanego w zeznaniu a sumą zapłaconych zaliczek za okres od początku roku.

Kościelne osoby prawne nie są zatem bezwzględnie zwolnione z podatku CIT. W przypadku niespełnienia ustawowych przesłanek do skorzystania z opisanego wyżej zwolnienia, podmioty należące do kościołów objęte są takimi samymi obowiązkami podatkowymi, w tym dokumentacyjnymi i sprawozdawczymi, jak inni podatnicy.

Należy również zwrócić uwagę, iż regulacje zawarte w ustawie CIT w zakresie ewentualnego zwolnienia przedmiotowego, odnoszą się ogólnie do kościelnych osób prawnych, bez określania czy też różnicowania sytuacji podatkowo-prawnej poszczególnych kościołów i związków wyznaniowych. Kościół Katolicki nie jest jedynym adresatem przytoczonych norm – przeciwnie, jest wyłącznie jedną z „kościelnych osób prawnych”.

Poniżej przedstawiam dane wynikające z zeznań podatkowych, składanych przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych.

Dochody kościelnych osób prawnych oraz dochody spółek, których jedynymi udziałowcami są kościelne osoby prawne – wolne od podatku na podstawie

⁷ ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2383, z późn. zm.)

art. 17 ust. 1 pkt 4a i 4b ustawy CIT	
Rok	Dane
2019	Liczba podatników: 969 Dochody wolne od podatku: 197 985 tys. zł Przeciętny dochód wolny od podatku: 204 tys. zł
2020	Liczba podatników: 726 Dochody wolne od podatku: 166 929 tys. zł Przeciętny dochód wolny od podatku: 230 tys. zł
2021	Liczba podatników: 975 Dochody wolne od podatku: 233 810 tys. zł Przeciętny dochód wolny od podatku: 240 tys. zł
2022	Liczba podatników: 1 028 Dochody wolne od podatku: 323 627 tys. zł Przeciętny dochód wolny od podatku: 315 tys. zł

Informacja ta jest również dostępna na stronie internetowej Ministerstwa Finansów Informacji dotyczącej rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych pod adresem:

<https://www.podatki.gov.pl/cit/abc-cit/statystyki-cit/>

Odpowiadając na pytanie nr 2, dotyczące ewentualnych strat Polski wynikających ze zwolnienia kościołów i związków wyznaniowych z cła, uprzejmie wyjaśniam, że należności celne stanowią tradycyjne środki własne UE i są przez państwa członkowskie odprowadzane do budżetu UE. Część należności celnych zatrzymywana jest przez państwa członkowskie jako tzw. koszt poboru, przy czym wielkość tej części ulega zmianie w miarę przyjmowania przez UE nowych przepisów.

W okresie 2000-2014 koszty poboru wynosiły 25%, następnie do 2021 roku - 20%, a obecnie wpłaty do budżetu UE z tytułu tradycyjnych środków własnych pochodzące z opłat celnych są odprowadzane w wysokości 75% pobranych opłat, natomiast pozostałe 25% stanowi koszty poboru zatrzymywane w państwach członkowskich.

Dlatego też uprzejmie wskazuję, że nie można zgodzić się z twierdzeniem, iż zwolnienia z cła kościołów i związków wyznaniowych stanowią straty dla Polski, zwłaszcza że od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zwolnieniu z należności celnych i przywozowych podlegają towary przeznaczone na cele charytatywno-opiekuńcze i oświatowo wychowawcze oraz towary o charakterze kulturalnym przeznaczone na cele kultu, przywożone dla osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych, w granicach i na warunkach określonych w obowiązującym w Polsce wprost unijnym rozporządzeniu ustanawiającym wspólnotowy system zwolnień celnych.

Od dnia 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2009 roku było to rozporządzenie Rady (EWG) nr 918/83 z dnia 28 marca 1983 r. ustanawiające wspólnotowy system zwolnień celnych (Dz. Urz. WE L 105 z 23.4.1983), a od 1 stycznia 2010 roku jest to rozporządzenia Rady (WE) Nr 1186/2009 z dnia 16 listopada 2009 r.

ustanawiające wspólnotowy system zwolnień celnych (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2009 r.).

Zgodnie bowiem z obecnie obowiązującymi, krajowymi przepisami ustaw o stosunku Państwa do poszczególnych Kościołów i związków wyznaniowych oraz ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, zwolnieniu z należności celnych przywozowych podlegają towary przeznaczone na cele charytatywno-opiekuńcze i oświatowo-wychowawcze oraz towary o charakterze kulturalnym przeznaczone na cele kultu przywożone dla osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych, w granicach i na warunkach określonych w rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1186/2009 z dnia 16 listopada 2009 r. ustanawiającym wspólnotowy system zwolnień celnych (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2009, str. 23)". Tym samym, od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej przepisy tych ustaw nie ustanawiały jakichkolwiek dodatkowych zwolnień celnych dla kościołów czy związków wyznaniowych ponad te, które wynikają z przepisów unijnego prawa celnego.

Zarówno Kościół Rzymskokatolicki, jak i kościelne osoby prawne oraz związki wyznaniowe, mogą korzystać ze zwolnienia z należności celnych przywozowych towarów przywożonych do Polski z państw trzecich, o ile spełnią przesłanki przedmiotowe i podmiotowe na podstawie obowiązujących w Polsce unijnych przepisów prawa celnego z zakresu zwolnień celnych, na równi z innymi podmiotami.

Reasumując, utworzone przez kościelne osoby prawne organizacje charytatywne, dobroczynne lub naukowe, po spełnieniu warunków określonych w przepisach prawa celnego, są uprawnione do korzystania ze zwolnienia z należności celnych przywozowych towarów przywożonych w ramach szeroko rozumianej pomocy charytatywnej, pomocy dla osób niepełnosprawnych oraz ze zwolnienia przyrządów i aparatury naukowej, a także materiałów dydaktycznych, naukowych i kulturalnych przeznaczonych dla szkół wyższych i seminariów duchownych prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe - po spełnieniu przesłanek przewidzianych w przepisach unijnego prawa celnego z zakresu zwolnień celnych. Osoby te mogą również korzystać z innych zwolnień przewidzianych w obowiązujących przepisach prawa celnego, o ile spełnią wszystkie przesłanki do zastosowania określonego zwolnienia celnego.

Przykładowa skala zwolnień celnopodatkowych towarów przywożonych przez kościelne osoby prawne, kościoły i inne związki wyznaniowe, przedstawiała się następująco:

ROK	CŁO	VAT
2021	4.896 PLN	75.851 PLN
2022	55.856 PLN	179.259 PLN
2023	258.864 PLN	466.241 PLN
razem	319.616 PLN	721.351 PLN

Warto przy tym zwrócić uwagę na fakt, że lata 2020-2023 to czas wzmożonego przywozu towarów przeznaczonych do charytatywnej dystrybucji wśród osób dotkniętych skutkami COVID-19 i ataku Rosji na Ukrainę.

Zwolnieniu z należności przywozowych podlegały przede wszystkim towary zaliczane do następujących kategorii (CXX – kod zwolnienia):

C07 – przesyłki o niewielkiej wartości;

C20 – towary przeznaczone dla organizacji charytatywnych (np. artykuły pierwszej potrzeby przeznaczone do nieodpłatnej dystrybucji wśród osób potrzebujących);

C25 – artykuły przeznaczone dla innych osób niepełnosprawnych (innych niż niewidome);

C26 – towary importowane na rzecz ofiar katastrof;

C33 – towary przeznaczone do celów badawczych, analitycznych lub prób;

C40 – materiały przeznaczone do budowy, utrzymania i ozdoby pomników lub cmentarzy ofiar wojennych.

Odpowiadając na pytanie nr 3, o ewentualnie otrzymywane przez kościoły i związki wyznaniowe wsparcie z Ministerstwa Finansów, niewynikające z Funduszu Kościelnego, uprzejmie informuję, że w rządowym projekcie ustawy budżetowej na rok 2025, będącej obecnie przedmiotem prac parlamentarnych, w części „43. Wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne” dla Funduszu Kościelnego zabezpieczono kwotę 275,7 mln zł.

Dodatkowo, na stronie internetowej Ministerstwa Finansów publikowana jest cyklicznie informacja o rozdysponowaniu rezerwy ogólnej oraz rezerw celowych (w zakładce „Co robimy - Budżet państwa - Wykonanie budżetu państwa - Rezerwy budżetu państwa”):

<https://www.gov.pl/web/finanse/rezerwy-budzetu-panstwa>.

Końcowo, odnosząc się do ostatniego pytania interpelacji, w przedmiocie planowanych zmian legislacyjnych, uprzejmie informuję, że prace takie nie są obecnie prowadzone.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Jarosław Neneman
Podsekretarz Stanu